

XAVIER BRU DE SALA, LA LITERATURA ÀUDIO-VISUAL

Somiar de nit, treballar de dia

Xavier Bru de Sala. Nascut al 1952 a Barcelona. Poeta, escriptor, articulista. Lluitador per l'alliberament nacional segons la contraportada del seu llibre *Fràgil*. Actualment, és un dels motors de l'editorial Proa Enciclopèdia Catalana. És dels que no es queixen. Està satisfet de treballar molt, d'aixecar-se a les set per posar-se davant del processador de dades fins a les nou, després sortir, i començar a moure els fils de l'editorial i d'altres coses que comentem tot seguit.

—*¿Què opines del pacte cultural entre la Generalitat, l'Ajuntament i la Diputació?*

—Crec que va néixer molt tocat, perquè no s'observava una voluntat política per part de les institucions firmants de tirar-lo endavant amb solidaritat. I això ha anat pel pedregar des del primer dia. Només serveix per-

Amb un nom guanyat a pols dins l'àmbit cultural, Bru de Sala és ara un dels motors de l'editorial

Proa/Enciclopèdia Catalana.

Afirma, ací, unes tesis pròpies i segures sobre present i futur de la cultura en aquest país.

Sergi Pàmies

què es barallin. No en surt res. Ha passat, pràcticament, un any i mig, i això no va enlloc. Doncs que pleguin, no cal aquesta hipocresia. Ningú n'espera res...

—*Però sembla que en principi tampoc ningú no n'esperava res...*

—El que passa és que abans no es deia o es deia *sotto voce*. Em sembla que ja està bé. Les coses s'han d'ex-

plicar perquè, al final, només les sabem uns quants que formem part de les èlits culturals, però el públic no se n'assabenta. Però es veu que hi ha garrotades.

—*En un moment que s'intenta estar a un nivell europeu, el fet que els polítics siguin incapaços de posar-se d'acord per fer un pacte cultural, ¿no demostra un cert tercermundisme?*

—No, crec que no. Si no hi hagués el pacte, aquest pacte vull dir, aniríem pitjor. Jo no vaig ser-ne dels pares, però sí dels padrins. És importantíssim per a la cultura d'aquest país sempre que es pugui tirar endavant. Si no, el que està fent ara és impedir de fer acords en temes concrets, que es produïrien, però no es produeixen perquè tot s'enverina, i s'interelaciona.

—*¿Però no creus que, així, el que passa és que no funciona res, per uns o per altres?*

—La competència és inevitable.

—Però hauria de ser bona...

—Ara, que en aquest país la Generalitat tingui un concepte estatalista, fins a cert punt, pot ser saludable. El què ja no ho és tant és que l'Ajuntament també el tingui. I d'aquí plora la criatura.

—¿Creus que l'Ajuntament intenta tenir el mateix protagonisme que la Generalitat?

—Vaja, és el que observo cada dia. L'Ajuntament té un sentit estatalista de la ciutat. Ha de tenir un sentit de grandesa, però municipalista. Aquest és un dels mals de la política catalana. Jo no vull entrar-hi, però amb la divisió territorial, també va per aquí.

Em sembla que encara que sigui un adversari polític qui ocupi l'altra institució, crec que tothom deu a la Generalitat aquest sentit de primacia.

—¿Que encara estiguem parlant sempre que la cultura no funciona ho atribueixes a la famosa manca de pressupost, a la incompetència dels polítics o al fet que som una autonomia i que sempre dependrem d'algun altre ministeri?

—Jo no sóc qui per qualificar d'incompetent ningú. Crec que la cultura, en tant que manifestació d'unes persones i dels mitjans de recepció del públic, en molts terrenys, està funcionant. I està funcionant millor que mai, en bona part, gràcies a les institucions. El teatre n'és un dels exemples. Com que hi ha uns bons professionals, que fan productes interessants, doncs la gent hi va. A més, hi ha una hegemonia del català, que és del que es tracta. Si això no passa a tot arreu, potser es deu al fet que no a tot arreu hi ha uns sectors tan vitals, ni s'hi destinen tants mitjans, o que encara el públic no s'ha sensibilitzat. Però, per exemple, si ara es fa una batalla pel cine, doncs vol dir que d'ací a uns anys tindrem cine català.

—Però el teatre funciona a Barcelona, però no hi ha una xarxa de teatre, uns circuits per les companyies...

—Ja els estan fent. En això s'han de posar d'acord. Ara, això és molt car i lent. No es pot fer d'un dia per a l'altre. Igual que aquí falten moltes biblioteques, però hauriem de mirar

qui hi va. Moltes serveixen perquè els nois de batxillerat hi vagin a fer els deures perquè estan millor que a casa seva. És clar, aquesta no és la finalitat de les biblioteques...

—També és una de les finalitats...

—No hi ha lloc perquè tots els estudiants del país vagin a fer els deures a les biblioteques. Són per anar-hi a consultar, etcètera...

—Però vas a la Biblioteca de Catalunya i t'has d'esperar una hora perquè et portin un llibre, tampoc no és manera...

—Sí, i de vegades més. Però serveix per això i no perquè t'hi emportis els papers i demanis un llibre per dissimular, però ni te'l miris. Estàs ocupant el lloc d'un que potser ho necessita...

—Per estar-se una hora esperant que li portin el llibre...

—Acabariem en termes kafkians...

—Escolta, jo estic fart de fer preguntes a la gent del món de la cultura i que tots es queixin que tot va tan malament. ¿Què penses d'aquest victimisme?

—Jo no em queixo de res. Crec que estem en un bon moment. Que s'ha fet el progrés, i sobretot gràcies a la gent de la cultura. Ara, sempre ens en podem queixar. Ja està bé queixar-se'n. Potser és l'obligació...

—Però per exemple, tu, des d'una editorial catalana, ¿t'has trobat amb molts problemes alhora de comprar uns drets i intentar actuar com un editor normal?

—Tot va molt bé. Una vegada vaig tenir, vam tenir, uns problemes. Vam trobar que eren els mateixos problemes que els d'altres editors, vam fer una mica de campanya i es va acabar de seguida. Els agents literaris van demanar disculpes per aquesta campanya d'impedir que es pogués editar en català al mateix temps que en castellà o abans. Però Proa, o Enciclopèdia Catalana, van molt bé...

—¿Voleu començar una col·lecció de narrativa catalana?

—Hi ha una voluntat continuada d'anar convertint-se en editorial que amplii el ventall de les seves edicions. Una de les col·leccions que volem iniciar serà una destinada a la narrativa en català...

—Sí, perquè, fins ara, l'única manera de publicar a Proa era guanyant el Sant Jordi...

—Alguna cosa més, però poc. Hi haurà un 80 per cent d'autors catalans vius, aquesta és la voluntat d'inici. I, si pot ser, que renovin el panorama literari.

—¿Com veus el bilingüisme en el moment actual?

—Jo només sé que hi és. Jo he defensat que hem d'admetre —no tenim altre remei— les vies legals i la composició social de la nostra societat. Les vies legals són la Constitució i l'Estatut, que és el que hi ha i, a més, és el millor que hem tingut durant tres-cents anys. Es pot aspirar a millorar, però difícilment, si hem de ser pragmàtics, obtindrem grans millores. La societat és la que hi ha. No podem treure la gent, ni ignorar-la. Amb aquests instruments, el dilema és saber si aconseguirem que la llen-

«La cultura, en molts terrenys, funciona. I funciona millor que mai».

DOMÈNEC UMBERT

gua hegemònica sigui el català, i també que el sentiment de pertinença —és a dir, d'identitat nacional—, sigui majoritari. La gent del carrer se sent catalana, espanyola o espanyola i catalana...

—*O no saben què se senten...*

—Sí. I si pensem que hem d'actuar perquè un percentatge majoritari dels catalans d'aquí a vint anys tingui un sentiment exclusivament català i no espanyol, m'han de dir com es fa. A mi ja m'està bé, però amb aquestes armes legals, això no pot ser. Em sembla que aquest és un tema greu, on hi ha un gran confusionisme i que així no anem enlloc...

—*Però és un confusionisme que alimenten els grups polítics...*

—No, no. Hi ha molta bona fe. Hi contribueix molt, per exemple, el nacionalisme radical. Hi ha un ressorgiment de l'independentisme entre la joventut dels instituts, i això, que estaria molt bé teòricament, a la pràcti-

ca és contraproduent, perquè fa mal en el nacionalisme.

—*¿Per què?*

—Perquè crea confusió. Hem de tenir uns objectius clars. No podem anar per la independència i per l'estatut. Una cosa exclou l'altra. I si hem d'anar cap a la independència, que m'expliquin com es fa, quina via tenim per anar-hi. I escolta, jo en soc partidari. He estat molts anys treballant per això, però al final penses que, si no pot ser, no pot ser. Tampoc no en treus res, de passar la vida donant cops de cap contra la paret. Ara no és viable, doncs anem pel que sigui viable. Somiem a la nit, i de dia, treballam, amb objectius clars i amb camins que existeixen. Ara, això, alguns ho consideren una traïció...

—*També hi ha qui creu que són traidors tots els que no canten Els segadors tres vegades al dia...*

—Sí.

—*¿Per què quan el Mompou va pel*

món tocant el piano es pot dir que és un músic català i quan Juan Marsé o els Goytisolo escriuen hi ha qui dubta que són escriptors catalans?

—Jo vaig escriure un article, arran que aquesta noia, Mari Cruz, guanyés la medalla d'or dels campionats europeus d'atletisme, que era que les seves comes eren tan catalanes com les mans de Juan Marsé. És una frase d'una terrible ambigüitat. No en tinc la resposta. Si tornem a mirar des de la situació real, és evident que si hi ha unes persones que tenen el veïnatge administratiu a Catalunya, són de nacionalitat espanyola (legalment), fills de pares catalans i la seva literatura parla de la societat catalana i l'escriu en una de les llengües oficials; aleshores, la conseqüència és que és literatura catalana. Ara, si t'ho mires des de Salamanca, resulta que això pertany a la literatura espanyola, i aquí tenen avantatge. Ni tu ni jo tenim aquesta doble literatura. A més, a mi em costa

d'admetre, com a escriptor que tenia unes dificultats en una època determinada, que siguem el mateix.

En un aspecte són literatura catalana, i en l'altre, està per decidir. El que està per decidir és l'hegemonia de la llengua catalana. Si això existeix, a ningú li costarà admetre que el senyor Juan Marsé sigui un escriptor català. Mentre això no passi, es considerarà antinacional...

—Però això no passa ni amb el *Calderé*, ni amb el *Llopart*, ni amb el *Mompou*...

—Evidentment. Perquè els dos pilars de la nació són la llengua i la identitat. En aquests temes, tot crema, perquè és per on es pot enfonsar l'edifici.

—¿TV3 està fent prou per fomentar la cultura en català?

—El primer que ha d'aconseguir TV3 és que tothom se la miri. Aleshores, entenc molt bé —encara que vagi contra els meus interessos d'escriptor— que facin riure i, si convé, que facin *streep-tease*...

—Però no és incompatible...

—Sí, però els programes culturals tenen poca audiència. A França en tenen més, perquè la literatura és l'esport nacional.

«Pel que fa a la llengua, tot crema».

El que és interessant és que els escriptors facin guions. I que els facin bons. Ara em sembla que preparen una cosa amb tretze escriptors o narradors, doncs vejam com anirà. Però és més important això que no que treguin la cara d'aquest senyor explicant la seva última novel·la...

—I acabaran tots els escriptors treballant per a la ràdio, la televisió, etcètera...

—Això és el que jo defenso.

—¿Sí?

—Sí. Escriure literàriament per a la ràdio, per a la TV.

—Diuen que has cobrat catorze milions per la traducció del *Cyrano del Flotats*. ¿És veritat?

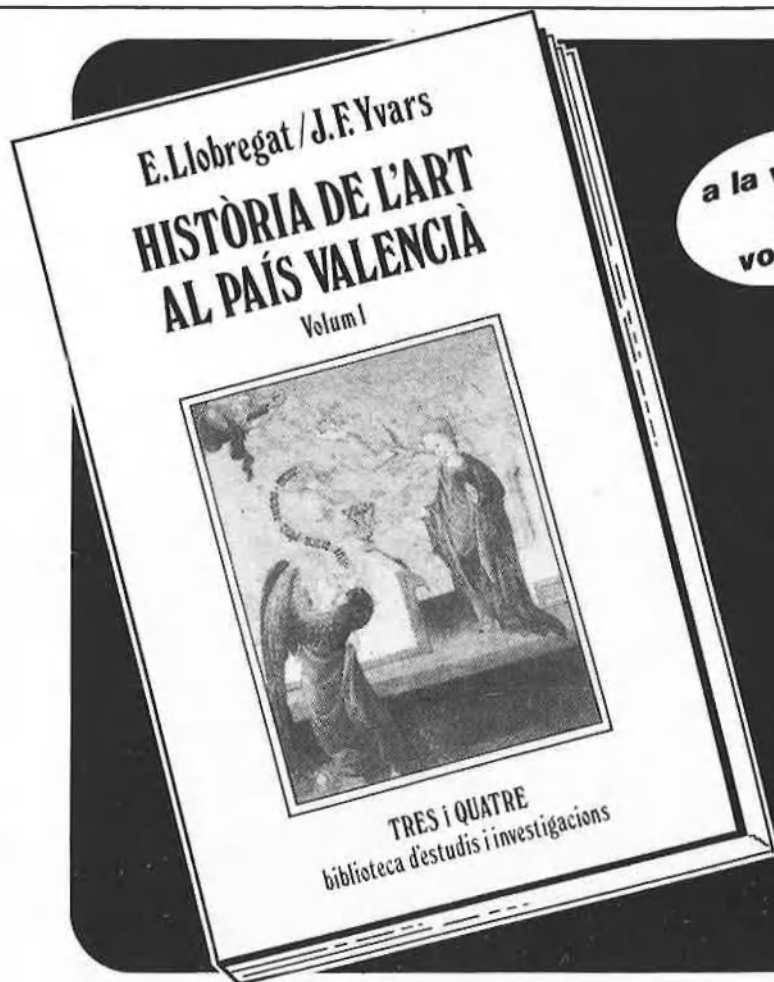
—Divideix per dos. Ara, això és públic.

—També has traduït *El Mikado*, per a *Dagoll Dagom*.

—Sí, però aquí som més a repartir. Això vol dir que escriure pot fer que els escriptors no siguin morts de gana. Ara, al teatre hi ha més gent que guanya calés. Tot funciona: el Tricicle, el Regina, el Lliure, el Poliorama, el Romea —encara que penso que el *Don Juan* és una astracanada impresentable—. La gent hi va; doncs, escolta, el Monzó també cobrarà.

—Un altre rumor que corre és que has fet d'assessor per temes de cultura del candidat per l'alcaldia de Barcelona, per *Convergència*, Josep M. Cullerell, ¿és cert?

—De tot això prefereixo no parlar □

3 volums

Aquesta és la primera història de l'art al País Valencià elaborada en equip per un grup d'autors de distintes especialitats i de diferent tendència metodològica. Hem volgut fer un estudi útil i immediat, amb un text senzill i de factura clàssica que serà una eina d'ús imprescindible tant per als erudits i investigadors com per al gran públic no especialitzat.

Volum I: Des de la prehistòria fins el gòtic.
• per Enric A. Llobregat, Antoni José Pitarch i Núria de Dalmases.

Volum II: Segles XVI, XVII i XVIII.
• per Santiago Sebastián, Miquel Àngel Català, Joaquim Bérchez, Carles Soler, Ferran Benito i Pilar Pedraza.

Volum III: Segles XIX i XX.
• per Tomàs Llorens, Carme Gràcia, Daniel Benito, Xavier Pérez Rojas i Vicent Todolí.

Editorial Tres i Quatre • València